

27.8.2013

Ammattikorkeakoululain toisen vaiheen uudistus

- **Kaikki ammattikorkeakoulut on muutettava osakeyhtiöksi**
- **Kaikkien hallituksissa on oltava ammattikorkeakoulun koulutusvastuuta vastaava monipuolinen elinkeinoelämän edustus ja asiantuntemus**
- **Vähintään kaksi kolmasosaa hallitusten jäsenistä on oltava ammattikorkeakouluyhteisön ulkopuolelta**
- **Kaikista tutkintoon johtavista vieraskielisistä koulutuksista täytyy voida periä lukukausimaksuja EU- ja ETA-maiden ulkopuolisilta opiskelijoilta**
- **Rahoitusmallia on jatkokehitettävä siten, että se palkitsee hyvästä työelämäyhteistyöstä seuraavien rahoituskriteereiden avulla**
 - **työnantajapalautte**
 - **ns. ammatillisen väylän opiskelijoiden työn ohessa suoritettut tutkinnot**
 - **elinkeino- ja muusta työelämäyhteistyössä toteutetuissa tutkimus- ja kehityshankkeissa kertyneet opintopisteet**

Työelämäyhteistyötä vahvistettava kirjauksilla ammattikorkeakoululakiin

Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee syksyn 2013 aikana hallituksen esityksen toisen vaiheen säädösmuutoksista. Ammattikorkeakoululakia koskeva esitys linjaa mm. oppilaitosten uudenlaisen oikeushenkilöaseman, hallinto- ja johtamismallin ja säättää mm. niiden mahdollisuuksista harjoittaa koulutusvientiä. Hallituksen esityksen on määrä valmistua eduskuntakäsittelyyn keväällä 2014.

Ammattikorkeakoulut pystyvät vastaamaan muuttuviin osaamistarpeisiin vain syvässä yhteistyössä elinkeino- ja muun työelämän kanssa. Elinkeinoelämän keskusliitto EK näkee välttämättömäksi vahvistaa tätä yhteistyötä konkreettisilla kirjauksilla uuteen ammattikorkeakoululakiin.

Hallitukseen elinkeinoelämäedustus ja ulkopuolisille riittävä toimivalta

Toisessa vaiheessa kaikki ammattikorkeakoulut on osakeyhtiöitettävä ja niiden elinkeinoelämäyhteyttä on vahvistettava. Hallitusten kokoonpanosta on säädettävä niin, että niissä on ammattikorkeakoulun koulutusvastuuta vastaava monipuolinen elinkeinoelämän edustus ja asiantuntemus.

Hallitusten mahdollisuus suunnata korkeakoulun strategiaa vastaamaan elinkeinoelämän ja muun yhteiskunnan muuttuvia osaamistarpeita on turvattava. Hallituk-

Marita Aho, Jari Konttinen, Hannu Ylänen

27.8.2013

sen on pystyttävä myös kyseenalaistamaan vakiintuneita toimintamalleja. Tämä merkitsee, että korkeakoulu yhteisöstä riippumattomien hallitusjäsenten on muodostettava hallituksissa vähintään kahden kolmasosan enemmistö.

Koulutusvienti vihdoin mahdolliseksi

Ammattikorkeakoulut ovat joutuneet kärsimään virheistä EU- ja ETA-alueiden ulkopuolisista maista tulevien opiskelijoiden lukukausimaksuja koskevassa lainsäädännössä. Niiltä on evätty mahdollisuudet koulutusvientiin. Ns. lukukausimaksukokeilu pitääkin purkaa jo ennen ammattikorkeakoulu-uudistuksen toista vaihetta. Lukukausimaksujen periminen pitää ulottaa korkeakoulujen kaikkiin vieraskielisiin tutkintokoulutuksiin. Koulutusohjelmien maksullisuudesta tältä osin tarvitaan selvä kirjaus myös uuteen ammattikorkeakoululainsäädäntöön.

Elinkeino- ja muuta työelämäyhteyttä vahvistettava myös rahoitusmallissa

Rahoitusmalliuudistusta tulee jatkaa niin, että se kannustaa elinkeino- ja muu työelämäyhteyden vahvistamiseen sekä koulutuksessa että tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitukseen on lisättävä kriteeri, joka palkitsee työelämän kanssa toteutetuissa yhteistyöhankkeissa kertyneistä opintopisteistä. On käynnistettävä kehitystyö koulutuksen rahoittamiseksi opiskelijapalautteen lisäksi myös työnantajapalautteen perusteella niin, että uusi kriteeri voidaan ottaa käyttöön viimeistään vuonna 2016. Kaikkien muiden uudistusten täytyy astua voimaan vuoden 2015 alusta.

EK toivoo, että selvitetään mahdollisuutta huomioida myös laadullinen työllistymisen rahoitusmallissa. Asiassa eteneminen edellyttää alakohtaisten erityispiirteiden kartoittamista ja analysoimista.

Rakenteellista kehittämistä pitää jatkaa

Oppilaitos- ja kampusverkoston rakenteita pitää jatkossakin järkipäristää niin, että tilojen käyttö on kustannustehokasta ja oppimisympäristöjen monipuolisuus turvataan. Eri koulutusalojen yhteistyötä ja niitä yhdistävien ns. poikkileikkaavien teemojen, kuten esimerkiksi yrittäjyyden sekä elinkeino- ja yrityselämän toimintatapoihin perehdyttämisen, tunnistamista ja sisällyttämistä koulutukseen ja TK-toimintaan täytyy lisätä. Osakeyhtiömuotoisissa ammattikorkeakouluissa on kuitenkin tarpeen huolehtia siitä, ettei yksityisoikeudellista sopimusvapautta rajoiteta tarpeettomasti ja enempää kuin on tarpeen ammattikorkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen kannalta.

Julkisuusveloitteet eivät saa haitata liiketoiminnan harjoittamista

Ammattikorkeakoulut voivat jatkossakin harjoittaa liiketoimintaa, mutta se on toteutettava markkinaehtoisesti ja kilpailuneutraaliteettia kunnioittaen. Julkista rahoitusta nauttivaa toimintaa koskee laaja julkisuusperiaate. Ammattikorkeakouluihin sovelletaan hallintolakia julkisten hallintotehtävien osalta ja ammattikorkeakoulun toiminnan julkisuuteen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia.

Marita Aho, Jari Konttinen, Hannu Ylänen

27.8.2013

Lakiesitykseen on kirjattu, että ammattikorkeakoulun toiminnan julkisuuteen sovelletaan, mitä julkisuuslaissa säädetään viranomaisen toiminnan julkisuudesta. Yksityinen osakeyhtiö siis rinnastetaan tältä osin täysin valtion virastoon tai laitokseen taikka kunnalliseen viranomaiseen. Nykyisin voimassa olevassa laissa viittaus julkisuuslakiin on kirjattu niin, että se koskee ammattikorkeakoulun tai sen ylläpitäjän ammattikorkeakoululain mukaista toimintaa. Käytännössä nykyinen rajausta tarkoittaa sitä, että ammattikorkeakoulun ylläpitäjän ollessa yksityinen osakeyhtiö, ei ylläpitäjäosakeyhtiön toiminnasta ole julkisuuslain soveltamisalan piirissä kuin hyvin rajoitettu osa, käytännössä hyvin rajattu ja vähäinen osa.

Uuteen lakiin esitetty kirjaus siis laajentaisi nykytilaan verrattuna julkisuuslain soveltamisalaa radikaalisti siten, että myös yksityisen osakeyhtiön koko toiminta tulisi julkisuuslain soveltamisalan piiriin, ei pelkästään ammattikorkeakoulun toiminta vaan esimerkiksi myös osakeyhtiön sisäinen hallinto. Julkisuuslain lähtökohta on, että kaikki toiminta on julkista, ellei sitä erikseen laissa säädetyn perusteen nojalla voida pitää salaisena vaikkakin laki suurelta osin säätelee pelkkää asiakirjajulkisuutta. Mutta joka tapauksessa muutoksen seurauksena esimerkiksi kaikki osakeyhtiön sisäisen hallinnon tuottamat asiakirjat ovat lähtökohtaisesti julkisia, ellei salassapitoperuste julkisuuslain 24 §:ssä oikeuta salamaan asiakirjaa. Lisäksi jokainen voi pyytää nähtäväkseen mitä tahansa ammattikorkeakoulun hallussa olevaa asiakirjaa ja ammattikorkeakouluosakeyhtiö joutuu antamaan epäämistilanteessa päätöksen asiasta, josta voi valittaa hallinto-oikeuteen. Ainakin siltä osin kuin kyse on osakeyhtiön sisäisestä hallinnosta ja päätöksenteosta, julkisuuslain soveltaminen tuottaa merkittäviä hankaluuksia. Soveltamisongelmia lisää myös se, että julkisuuslaki on säädetty viranomaisia silmällä pitäen, ei yksityiseen osakeyhtiöön sovellettavaksi lainsäädännöksi.

Näiden ongelmien ja hankaluuksien välttämiseksi voisi olla perusteltua rajata julkisuuslain soveltaminen samalla tavalla kuin hallintolain soveltamisala eli laki soveltuisi ammattikorkeakouluosakeyhtiön toimintaan vain siltä osin, kuin ammattikorkeakouluosakeyhtiö hoitaa julkista hallintotehtävää. Viittausteknisesti tämä olisi toteutettavissa niin, että viittauksessa julkisuuslakiin ei viitattaisi viranomaisen määritelmään lain 4 §:n 1 momentissa vaan viittaus olisi lain 4 §:n 2 momenttiin.

Julkinen rahoitus kokonaan valtiolle

EK näkee välttämättömäksi jatkaa ammattikorkeakoulujen uudistamista ns. toisessa vaiheessa suunnitellussa aikataulussa. Se edellyttää, että ammattikorkeakoululain uudistamisen lisäksi näiden oppilaitosten julkinen rahoitus siirretään kokonaan valtiolle osana valtiosuus uudistusta vuodesta 2015 alkaen. Ammattikorkeakoulujen rahoituksen siirrolla valtiolle ei saa olla vaikutuksia muiden koulutusasteiden koulutuksen järjestäjien rahoitukseen.

Työelämän ja koulutuksen yhteensovittaminen kokonaistarkasteluun

EK:n toiveena on, että tässä kannanotossa esitetyt säädösmuutokset toteutuvat ja ammattikorkeakoulujen ja työelämän yhteistyö syvenee. Työelämän ja koulutuksen yhteensovittaminen pitää kuitenkin nähdä laajana kokonaisuutena. Se ei tule kun-

Marita Aho, Jari Konttinen, Hannu Ylänen

27.8.2013

toon vain yhtä koulutusastetta koskevilla lakimuutoksilla. Pitää käynnistää osaamisen tunnustamisen ja tunnistamisen kehitystyö, jonka avulla eri koulutuksissa ja työelämässä saatu työelämän aidosti tarvitsema osaaminen pystytään hyödyntämään yksilön jatkaessa eteenpäin koulutuspolullaan. Aikaisemmin opitun hyödyntäminen parantaa koulutuksen mielekkyyttä niin oppilaitosten, opiskelijoiden kuin työnantajienkin näkökulmasta.